

NSO-typering 2016

Normen en uitgangspunten bij typering van agrarische bedrijven in Nederland

Walter van Everdingen en Arjan Wisman

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

NSO-typering 2016

Normen en uitgangspunten bij typering van agrarische bedrijven in Nederland

Walter van Everdingen en Arjan Wisman

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Economic Research in opdracht van en gefinancierd door het ministerie van Economische Zaken, in het kader van de Wettelijke Onderzoekstaak onderzoeksthema 'Economische Informatievoorziening' (projectnummer WoT-06-001-014).

Wageningen Economic Research
Wageningen, november 2016

NOTA
2016-118

Everdingen, Walter van, Arjan Wisman, 2016. *NSO-typing 2016; Normen en uitgangspunten bij typing van agrarische bedrijven in Nederland*. Wageningen, Wageningen Economic Research, Nota 2016-118. 36 blz.; 0 fig.; 5 tab.; 0 ref.

Deze publicatie is tot stand gekomen op basis van activiteiten die behoren tot de Wettelijke Onderzoekstaken. De uitvoering van deze taken wordt gecoördineerd door het 'Centrum voor Economische Informatievoorziening (CEI)'. Het CEI ziet toe op de onafhankelijkheid van de uitvoering en de borging van de kwaliteit.

Trefwoorden: Standaardopbrengst, SO, Standaard Verdien capaciteit, SVC, bedrijfsgrootte, bedrijfstype, bedrijfstyping, normen, NSO, land- en tuinbouw

Dit rapport is gratis te downloaden op <http://dx.doi.org/10.18174/396161> of op www.wur.nl/economic-research (onder Wageningen Economic Research publicaties).

© 2016 Wageningen Economic Research
Postbus 29703, 2502 LS Den Haag, T 070 335 83 30, E communications.ssg@wur.nl,
www.wur.nl/economic-research. Wageningen Economic Research is onderdeel van Wageningen University & Research.

Wageningen Economic Research hanteert voor haar rapporten een Creative Commons Naamsvermelding 3.0 Nederland licentie.

© Wageningen Economic Research, onderdeel van Stichting Wageningen Research, 2016
De gebruiker mag het werk kopiëren, verspreiden en doorgeven en afgeleide werken maken. Materiaal van derden waarvan in het werk gebruik is gemaakt en waarop intellectuele eigendomsrechten berusten, mogen niet zonder voorafgaande toestemming van derden gebruikt worden. De gebruiker dient bij het werk de door de maker of de licentiegever aangegeven naam te vermelden, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat zij daarmee instemmen met het werk van de gebruiker of het gebruik van het werk. De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken.

Wageningen Economic Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Wageningen Economic Research is ISO 9001:2008 gecertificeerd.

Wageningen Economic Research Nota 2016-118 | Projectcode 2282200181

Foto omslag: Shutterstock

Erratum bij Nota 2016-118

In deze nota wordt inzicht verschaft in achtergronden, rekenschema's, indelingen en normen die bij de NSO-typering in gebruik zijn rond de CBS-Landbouwtelling van 2016.

Het CBS heeft in het voorjaar van 2017 bij de publicatie van de definitieve statistieken drie gewassen (quinoa, knoflook en wortelpeterselie) anders ingedeeld dan eerder was voorzien. Dat is aanleiding geweest om voor 2016 ook de SO-normen van die gewassen aan te passen. In de oorspronkelijke situatie waren de drie gewassen ingedeeld bij overige akkerbouwgewassen en kregen ze net als de andere gewassen die daaronder vielen een norm van 4.330 euro per ha. In de nieuwe situatie is voor elk van de drie gewassen een specifieke norm vastgesteld die de werkelijke opbrengst zo veel mogelijk recht doet. De normen en indelingen zijn gewijzigd in:

- Quinoa, granen, 4.000 euro per ha
- Knoflook, groenten, 17.500 euro per ha
- Wortelpeterselie, groenten, 28.800 euro per ha

De wijzigingen in normen en indelingen zijn in bijlage 2 van dit document verwerkt en vanaf 12 juni 2017 ook opgenomen in de SO-rekenmodule op de website van Wageningen Economic Research.

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Standaardopbrengst (SO)	8
2.1	SO-norm per product	8
2.2	SO: omvang van een bedrijf	9
3	NSO-bedrijfstypen	10
4	Standaard Verdien capaciteit (SVC)	12
4.1	Inleiding en definities	12
4.2	Grootteklasse SVC	13
5	Gebruik van de gegevens	15
Bijlage 1	Schematisch overzicht opbrengst, kosten en resultaat	16
Bijlage 2	Overzicht van rubrieken, normen, voorwaarden *), coderingen en indelingen voor Landbouwtelling 2016	17
Bijlage 3	Toelichting bij gebruik van de normen en indelingen	33
Bijlage 4	Verklarende woordenlijst	34
Bijlage 5	Belangrijkste wijzigingen 2016	36
Bijlage 6	Lijst van medewerkers	37

1 Inleiding

Bedrijfstypering

Binnen de agrarische sector komen zeer uiteenlopende productiestructuren en -systemen voor. Om de structurele kenmerken en de economische resultaten gemakkelijker te kunnen analyseren en beschrijven, is een eenduidige, homogene classificatie van landbouwbedrijven noodzakelijk. Die classificatie, gebaseerd op economische normen, is in Europees verband in de jaren tachtig ontwikkeld en sindsdien enkele malen aangepast. De actuele documentatie van de Europese Commissie is opgenomen in het *Typology Handbook* (RI/CC 1500 rev 4). Het onderhoud van de typering en de normen in Nederland wordt gecoördineerd door het Centrum voor Economische Informatievoorziening (CEI) en uitgevoerd door Wageningen Economic Research.

Nederlandse variant

Bij elk van de aanpassingen is door Nederland gekozen om een eigen variant te gebruiken waarin meer recht wordt gedaan aan specifiek Nederlandse agrarische producten, zoals zetmeelaardappelen, bloembollen en blank kalfsvlees. De besluitvorming over die Nederlandse variant vond plaats in overleg met het ministerie van Economische Zaken, CBS en Wageningen Economic Research. Tot en met 2009 werd voor de Nederlandse variant het brutostandaardsaldo (bss), de Nederlandse grootte-eenheid (nge) en de NEG-typering gebruikt. In 2010 zijn die criteria vervangen door de Standaardopbrengst (SO) en de NSO-typering.

Standaardopbrengst en Standaard Verdien capaciteit

In 2014 is voor de Nederlandse variant een nieuw kengetal geïntroduceerd: de Standaard Verdien capaciteit (SVC) van bedrijven. Dat kengetal is ontwikkeld in opdracht van het ministerie van Economische Zaken, vanwege verschillen in marge tussen de sectoren. Met de SVC is de bedrijfsgrootte van bedrijven over bedrijfstypen heen meer gerelateerd aan arbeidsinzet en resultaat dan bij de SO het geval is.

De typering is gekoppeld aan de Landbouwtelling. De normen worden berekend voor de categorieën dieren en gewassen die in de Landbouwtelling worden uitgevraagd. In de Landbouwtelling van 2016 zijn veel nieuwe categorieën opgenomen. Ook is er een algehele herberekening van de normen naar prijsniveau 2013 doorgevoerd. Voor een deel van de producten, met name die met kleine arealen of klein aantal dieren waarvan geen informatie beschikbaar is, is de norm niet gebaseerd op resultaten van het product zelf, maar op gemiddelden van andere producten uit dezelfde productcategorie.

Doel van het document

Het doel van dit document is inzicht verschaffen in de achtergronden, rekenschema's, indelingen en normen die bij de typering in gebruik zijn rond de Landbouwtelling van 2016. Achtereenvolgens komen in de volgende hoofdstukken de Standaardopbrengst (1), de NSO-typering (2), de Standaard Verdien capaciteit (3) en het gebruik van de gegevens (4) aan bod.

2 Standaardopbrengst (SO)

Vanaf 2010 is de Standaardopbrengst (SO) in gebruik als maatstaf om de omvang en specialisatiegraad van bedrijven vast te stellen. In databestanden als de CBS-Landbouwtelling en het Bedrijveninformatienet van Wageningen Economic Research zijn de wijzigingen teruggerekend vanaf het jaar 2000. Bij de Standaardopbrengst wordt onderscheid gemaakt tussen de Standaardopbrengst per agrarisch product (SO-norm per product) en de omvang van een bedrijf (Standaardopbrengst per bedrijf).

2.1 SO-norm per product

De SO-norm is een gestandaardiseerde opbrengst (in euro) per ha of per dier die met een gewas of diercategorie gemiddeld op jaarbasis wordt behaald. Opbrengsten uit bedrijfstoelagen en subsidies zijn niet in de norm meegenomen. Voor biologische productiemethoden worden dezelfde normen gehanteerd als voor gangbare productiemethoden.

De SO-norm wordt vastgesteld voor elk agrarisch product dat in de Landbouwtelling wordt gevraagd. De agrarische producten van de Landbouwtelling van 2016, met hun normen, voorwaarden en coderingen zijn opgenomen in bijlage 2.

Vaststellen en gebruik van de SO-norm

De SO-normen zijn gebaseerd op genormaliseerde vijfjaargemiddelde opbrengsten. De normen worden door Wageningen Economic Research vastgesteld in elk jaar dat Eurostat de Farm Structure Survey (FSS) uitvoert. Tussentijds kunnen wijzigingen plaatsvinden door aanpassingen in de lijst van producten die in de Landbouwtelling worden gevraagd.

Voor de Landbouwtelling van 2016 worden de normen van prijsniveau 2013 gebruikt. Deze normen zijn in 2016 vastgesteld. Ze zijn gebaseerd op opbrengsten en prijzen uit de jaren 2011-2015 (tabel 1). Een belangrijk hulpmiddel bij het vaststellen van de normen is het Bedrijveninformatienet. Ook worden andere bronnen, zoals KWIN, gebruikt om de fysieke productie en prijzen per product vast te stellen. Voor een deel van de producten, met name de producten die niet vaak voorkomen, is geen (betrouwbare) informatie over opbrengsten per ha of prijzen per kg beschikbaar. In die gevallen zijn gegevens gebruikt van min of meer vergelijkbare producten of gemiddelden van producten uit dezelfde categorie.

Tabel 1 SO-prijsniveau per Landbouwtellingsjaar

Landbouwtellingsjaar	SO-prijsniveau	Basisjaren voor SO-normen
2000-2009	SO-2004	2002-2006
2010-2012	SO-2007	2005-2009
2013-2015	SO-2010	2008-2012
2016-2019	SO-2013	2011-2015

2.2 SO: omvang van een bedrijf

De definitie van de Standaardopbrengst komt overeen met die van de Standard Output die vanaf 2010 in Europese statistieken (onder andere FSS en Farm Accountancy Data Network (FADN)) wordt gebruikt. Het is een bedrag in euro per bedrijf en staat voor een gestandaardiseerde opbrengst op jaarbasis.

De Standaardopbrengst (in euro per bedrijf), de totale bedrijfsomvang van een bedrijf, wordt berekend als sommatie van de totale SO van alle gewassen en dieren. In die totale bedrijfsomvang is dus geen rekening gehouden met opbrengsten uit bijvoorbeeld subsidies, bedrijfstoelagen en multifunctionele activiteiten.

Rond het meetellen van de SO van jonge dieren (kalveren, biggen, lammeren, geitjes) gelden enkele voorwaarden, omdat de opbrengst van die jonge dieren in de norm van de moederdieren is meegenomen (zie de toelichting in bijlage 3).

De opbrengst van gewassen die op het eigen bedrijf worden geteeld en gebruikt, zoals gras en snijmais op een melkveebedrijf, worden in de totale SO meegenomen. In de werkelijke financiële opbrengsten van een bedrijf wordt het intern verkeer immers niet meegenomen. Ook dit leidt dus, net als bovenstaande punten, tot een verschil tussen de Standaardopbrengst en de werkelijke opbrengsten van een bedrijf. Tabel 2 toont een voorbeeldberekening van de vaststelling van de bedrijfsomvang in SO.

Tabel 2 Voorbeeldberekening a) voor bedrijfsomvang (SO) van een landbouwbedrijf

Rubriek	Aantal eenheden	SO-norm	Totaal SO
Melk- en kalfkoeien	100	3.280	328.000
Jongvee < 1 jaar, vrouwelijk	45	400	0 b)
Jongvee 1-2 jaar, vrouwelijk	40	540	21.600
Grasland, blijvend	50	1.250	62.500
Bieten, suiker	10	4.530	45.300
Totaal			457.400

a) Totaal SO = Aantal eenheden * SO-norm; b) voor deze rubriek gelden speciale voorwaarden, zie bijlage 3.

3 NSO-bedrijfstypen

De specialisatiegraad van een bedrijf, het NSO-bedrijfstype, wordt berekend vanuit aandelen van Standaardopbrengsten (SO) per groep van producten in het totaal. Bij die groepering geldt in eerste instantie een indeling in vijf sectoren:

1. Akkerbouw
2. Tuinbouw
3. Blijvende teelten
4. Graasdieren
5. Hokdieren.

Afhankelijk van de aandelen van de SO van de groepen producten van het bedrijf wordt het NSO-hoofdtype vastgesteld. Voor elk van de vijf hierboven genoemde sectoren geldt dat als het aandeel groter is dan $\frac{2}{3}$, het dan een gespecialiseerd bedrijf is. Als geen van de individuele sectoren een groter aandeel heeft dan $\frac{2}{3}$, dan wordt het bedrijf ingedeeld bij één van de drie groepen gecombineerde bedrijven (tabel 3, bedrijfstypenummer 6, 7 en 8).

Vanuit het schema in tabel 3 volgt dat een bedrijf wel in één of meerdere sectoren actief kan zijn, maar dat het altijd in maar één bedrijfstype wordt ingedeeld. Dat betekent dat bijvoorbeeld 'bedrijven met vleesvarkens' niet altijd ook gespecialiseerde 'vleesvarkensbedrijven' zijn.

De NSO-typering kent indelingen op twee verschillende niveaus, namelijk:

- Hoofdtype (1-digit), die een waarde kan hebben van 1 tot en met 9. Hierbij geldt dat een bedrijf met agrarische productie nooit in bedrijfstype 9 (niet-ingedeelde bedrijven) kan worden ingedeeld.
- Subtype (4-digit), waarin de hoofdtypen verder worden gespecificeerd. Het eerste cijfer komt daarbij altijd overeen met de code van het hoofdtype. Als het laatste cijfer een 0 is, komt de (formule van de) groepsindeling overeen met de Europese typering, anders is het een Nederlandse aanpassing ervan.

De coderingen en naamgevingen rond de NSO-typering zijn opgenomen in tabel 3. Daar staan ook de voorwaarden, in de vorm van formules, die voor die typering gelden. In de formules worden coderingen gebruikt, waarvan de toelichtingen en indelingen zijn terug te vinden in bijlagen 2 en 3.

Tabel 3 NSO-typering, codes en naamgeving

Code	Omschrijving	Formule
1	Akkerbouwbedrijven	P1 > 2/3
1500	Graan-, olieaad- en eiwitgewasbedrijven	P151 + P16 + 2.01.02 > 2/3
1601	Zetmeelaardappelbedrijven	N1601 > 1/3
1602	Akkerbouwgroentebedrijven	2.01.07.01.01 > 1/3
1603	Akkerbouwbedrijven vooral voedergewassen	FCP1 > 2/3
1604	Overige akkerbouwbedrijven	Overige P1 > 2/3
2	Tuinbouwbedrijven	P2 > 2/3
2111	Glasgroentebedrijven	N2111 > 2/3
2121	Snijbloemenbedrijven	N2121 > 2/3
2122	Pot- en perkplantenbedrijven	N2122 > 2/3
2131	Overige glastuinbouwbedrijven	N2111 + N2121 + N2122 + N2131 > 2/3
2210	Opengrondsgroentenbedrijven	2.01.07.01.02 > 2/3
2221	Bloembollenbedrijven	N2221 > 2/3
2310	Paddenstoelbedrijven	2.06.01 > 2/3
2320	Boomkwekerijbedrijven	2.04.05 > 2/3
2331	Overige tuinbouwbedrijven	Overige P2 > 2/3
3	Blijvendeteeltbedrijven	P3 > 2/3
3500	Wijngaardbedrijven	2.04.04 > 2/3
3610	Fruitbedrijven	2.04.01.01.01 + 2.04.01.02 > 2/3
3699	Overige blijvendeteeltbedrijven	Overige P3 > 2/3
4	Graasdierbedrijven	P4 > 2/3
4500	Melkveebedrijven	3.02.06 > 3/4 GL and GL > 1/10 P4
4611	Vleeskalverenbedrijven	N4611 > 2/3 GL and GL > 1/10 P4
4612	Overige rundveebedrijven	P46 > 2/3 GL and GL > 1/10 P4
4810	Schapenbedrijven	3.03.01 > 2/3 GL and GL > 1/10 P4
4830	Geitenbedrijven	3.03.02 > 2/3 GL and GL > 1/10 P4
4841	Paard- en ponybedrijven	3.01 > 2/3 GL and GL > 1/10 P4
4842	Graasdierbedrijven vooral voedergewassen	FCP4 > 2/3
4843	Overige graasdierbedrijven	Overige P4 > 2/3
5	Hokdierbedrijven	P5 > 2/3
5111	Fokzeugenbedrijven	N5111 > 2/3
5121	Vleesvarkensbedrijven	N5121 > 2/3
5131	Overige varkensbedrijven	N5111 + N5121 > 2/3
5211	Leghenbedrijven voor consumptie-eieren	N5211 > 2/3
5221	Vleeskuikenbedrijven	3.05.01 > 2/3
5231	Overige pluimveebedrijven	P52 > 2/3
5301	Overige hokdierbedrijven	Overige P5 > 2/3
6	Gewascombinaties	P1+P2+P3 > 2/3
6100	Gewascombinaties	P1+P2+P3 > 2/3
7	Veeteeltcombinaties	P4+P5 > 2/3
7300	Veeteeltcombinatie, vooral graasdieren	P4 > P5
7400	Veeteeltcombinatie, vooral hokdieren	P4 <= P5
8	Gewas- /veecombinaties	Overige SO > 0
8300	Akkerbouw-/graasdiercombinaties	P1 > 1/3 and P4 > 1/3
8400	Overige gewas-/veecombinaties	Overige
9	Niet-ingedeelde bedrijven	SO = 0
9000	Niet-ingedeelde bedrijven	SO=0

De gewassen en dieren die bij de codes horen zijn terug te vinden in bijlage 2; de betekenis van de coderingen in de formules in bijlage 3.

4 Standaard Verdien capaciteit (SVC)

4.1 Inleiding en definities

De bedrijfsomvang in SO is over bedrijfstypen heen niet sterk gerelateerd met de arbeidsinzet of het resultaat van een bedrijf. Een akkerbouwer houdt bijvoorbeeld van 100.000 euro opbrengsten gemiddeld veel meer toegevoegde waarde over dan een vleesvarkenshouder (respectievelijk circa 40% en circa 8%), doordat in de varkenshouderij de toegerekende kosten relatief hoog zijn. Met het kengetal Standaard Verdien capaciteit (SVC) wordt daar rekening mee gehouden. Voor vergelijking van bedrijven uit verschillende sectoren op basis van schaalgrootte naar arbeidsbehoefte of toegevoegde waarde is de omvang in SVC beter te gebruiken dan de omvang in SO. In bijlage 1 worden de genoemde economische kengetallen en hun relaties via twee rekenschema's in beeld gebracht.

De SVC geeft een beeld van de vergoeding voor de inzet van arbeid en kapitaal die een bedrijf op basis van standaarden gemiddeld in een jaar behaalt met de agrarische productie, los van wie de arbeid of het kapitaal heeft geleverd. Opbrengsten uit bedrijfstoelagen, betaalrechten, subsidies of multifunctionele landbouw zijn daarin dan niet meegenomen. De werkelijk gerealiseerde toegevoegde waarde van een bedrijf zal vrijwel nooit gelijk zijn aan de berekende SVC, vanwege verschillen in prijsvorming, technisch resultaat, productbewerking, subsidies, intern verkeer of opbrengsten uit multifunctionele activiteiten.

De SVC van een bedrijf wordt berekend door de Standaardopbrengst van vastgestelde SO-groepen te vermenigvuldigen met de Verdiencoëfficiënt van die SO-groep. Die coëfficiënt geeft aan welk deel van de Standaardopbrengst (SO) gemiddeld als vergoeding voor arbeid en kapitaal resteert voor die specifieke groep van agrarische producten (SO-groep). De genoemde SO-groepen zijn ook in gebruik voor het vaststellen van het NSO-type (zie tabel 3). In tabel 4 is de verdiencoëfficiënt per SO-groep weergegeven voor gebruik bij de SO-normen die in 2016 geldig zijn.

De verdiencoëfficiënten, en daarmee ook de SVC, zijn in 2013 ontwikkeld en in 2014 voor het eerst beschikbaar gesteld. Ze zijn alleen beschikbaar voor de Landbouwtellingen vanaf 2010.

Tabel 4 Verdiencoëfficiënt per SO-groep, behorend bij SO-prijsniveau 2013

Code SO-groep	Omschrijving SO-groep	Verdiencoëfficiënt
P1	Akkerbouw	0,379
N2111	Glasgroenten	0,322
N2121	Glasbloemen	0,291
N2122	Pot- en perkplanten	0,344
N2131	Overig glastuinbouw	0,365
N2221	Bloembollen	0,401
2.01.07.01.02	Opengrondsgroenten	0,461
2.04.05	Boomkwekerij	0,230
2.06.01	Paddenstoelen	0,186
Overig P2	Overig tuinbouw (P2 exclusief hierboven genoemd)	0,117
P3	Blijvende teelt	0,536
P45-bewerking a)	Rundvee, exclusief vleeskalveren en vleesvee > 1 jaar	0,268
N4611 a)	Vleeskalveren	0,050
3.03.02 a)	Geiten	0,403
Overig P4 a)	Overige graasdieren (GL, exclusief hierboven genoemd)	0,050
N5111	Fokvarkens	0,174
N5121	Vleesvarkens	0,070
N5211	Leghennen, exclusief moederdieren	0,116
3.05.01	Vleeskuikens	0,115
Overig P5	Overige veehouderij (P5, exclusief hierboven genoemd)	0,230

De SO van FCP4 wordt evenredig verdeeld over de vier genoemde SO-groepen.

In tabel 5 is voor twee voorbeeldbedrijven met akkerbouw en varkens het resultaat van de SO- en SVC-berekening gegeven. Beide bedrijven hebben een totale omvang van 300.000 euro SO, maar bedrijf 1 heeft vooral SO uit akkerbouw en bedrijf 2 vooral uit vleesvarkens. Doordat de verdiencoëfficiënt van akkerbouw hoger is dan van vleesvarkens, is de totale SVC van bedrijf 1 bijna driemaal hoger dan van bedrijf 2. Bedrijf 1 zal normaal gesproken dus een hogere toegevoegde waarde opleveren en meer arbeidsinzet vragen dan bedrijf 2.

Tabel 5 Voorbeeldberekening van de SVC van twee landbouwbedrijven met akkerbouw en varkens

SO-groep	Verdiencoëfficiënt	Bedrijf 1		Bedrijf 2	
		SO	SVC	SO	SVC
Akkerbouw	0,379	250.000	94.750	50.000	18.950
Vleesvarkens	0,070	50.000	3.500	250.000	17.500
Totaal		300.000	98.250	300.000	36.450

4.2 Grootteklasse SVC

Voor gebruik van de SVC zijn 'standaardgrootteklassen' vastgesteld. De gehanteerde grenzen van die klassen zijn gebaseerd op de gemiddelde gerealiseerde verhouding van de SVC per arbeidskracht en zijn dus bij een gemiddeld-efficiënte arbeidsinzet. De werkelijke arbeidsinzet van een individueel agrarisch bedrijf hangt onder andere mede af van de efficiëntie van de arbeidsinzet, de mate van mechanisering en de multifunctionele activiteiten. Omdat de werkelijke toegevoegde waarde van een bedrijf af kan wijken van de norm is het mogelijk dat de omschrijving bij de grootteklasse niet van toepassing is op elk individuele bedrijf. De uitkomsten moeten dan ook vooral als een (globale) richtlijn worden gezien.

Er zijn 5 klassen gedefinieerd op basis van het bedrag aan SVC:

1. < 25.000 euro: *zeer kleine bedrijven*
Deze bedrijven vragen voor de agrarische activiteit volgens de in gebruik zijnde standaarden een arbeidsinzet van maximaal 0,75 arbeidsjaareenheden (aje), tenzij de arbeid duidelijk minder efficiënt of tegen een lagere vergoeding dan gemiddeld wordt ingezet.
2. 25.000-60.000 euro: *kleine bedrijven*
Deze bedrijven vragen voor de agrarische activiteit volgens de in gebruik zijnde standaarden een arbeidsinzet van 0,75 tot maximaal 1,5 aje, afhankelijk van de mate van automatisering en de efficiëntie waarmee de arbeid kan worden ingezet.
3. 60.000-100.000 euro: *middelgrote bedrijven*
Deze bedrijven zijn van dusdanige omvang dat voor ongeveer 1,5 tot 2,5 aje een gemiddelde toegevoegde waarde kan worden gerealiseerd.
4. 100.000-250.000 euro: *grote bedrijven*
Deze bedrijven zijn van dusdanige omvang dat voor ongeveer 2,5 tot 5 aje een gemiddelde toegevoegde waarde kan worden gerealiseerd.
5. >= 250.000 euro: *zeer grote bedrijven*
Deze bedrijven kunnen aan meer dan 5 aje arbeid bieden tegen een gemiddelde vergoeding.

De naamgeving van de grootteklassen is relatief en gebaseerd op de verdeling van bedrijven in de populatie van land- en tuinbouwbedrijven. Voor 2015 geldt bijvoorbeeld dat van de krap 64.000 bedrijven ongeveer 45% als zeer klein moet worden beschouwd en ongeveer 6% als zeer groot (zie www.agrimatie.nl). In vergelijking met bedrijven uit andere sectoren kan het zijn dat een bedrijf met 6 werknemers niet als 'zeer groot' wordt beoordeeld, maar als 'klein' wordt gezien.

5 Gebruik van de gegevens

Het primaire doel van de classificaties rond de SO is gebruik in statistiek en onderzoek. De bedrijfsomvang in Standaardopbrengst (SO) en het NSO-bedrijfstype wordt voor alle landbouwbedrijven in Nederland door het CBS berekend. Het CBS gebruikt daarvoor de gegevens van bedrijven uit de Landbouwtelling, de door Wageningen Economic Research berekende SO-normen en het in dit document beschreven rekenschema. CBS stelt de informatie beschikbaar voor onderzoek, in bestanden die op de landbouwtelling gebaseerd zijn. Ook gebruikt CBS de uitkomsten in de statistieken over de landbouw die via hun website www.cbs.nl worden ontsloten.

Wageningen Economic Research biedt via internet een Rekenmodule aan, waar gebruikers bedrijfsomvang en -type van een bedrijf kunnen berekenen, door zelf oppervlaktes van gewassen en aantallen dieren in te vullen.

Ook buiten statistiek en onderzoek wordt gebruik gemaakt van de classificaties. In diverse regelgevingen wordt bijvoorbeeld verwezen naar volwaardigheid van bedrijven of naar volwaardige arbeidskrachten. Vaak wordt dat gekoppeld aan de bedrijfsomvang van bedrijven, waarbij soms nog de Nederlandse grootte-eenheden (nge) als maatstaf worden genomen en soms de Standaardopbrengst (SO), als vervanger van de nge. Met de introductie van de SVC ligt het voor de hand om in dergelijke regelgeving meer op dat kengetal te focussen dan op de SO. Volwaardigheid gaat immers eerder over arbeidsinzet of toegevoegde waarde dan over omzet.

Het gebruik van de normen bij deze toepassingen is uiteraard de verantwoordelijkheid van de regelgevers. Ook bij gebruik van de SVC geldt dat het gebruik als indicator voor volwaardigheid van bedrijven vooral indicatief is, want door de gehanteerde uitgangspunten bij de vaststelling van de normen of door een specifieke bedrijfssituatie kan het resultaat van een bedrijf afwijken van de standaarden.

Bijlage 1 Schematisch overzicht opbrengst, kosten en resultaat

Schema 1 Opbrengsten, kosten en resultaat op bedrijfsniveau

Opbrengsten	Saldo (basis voor nge)	Nettobedrijfsresultaat				Netto toegevoegde waarde
		Arbeid	Ondernemers		Factorkosten	
			Familie			
			Personeel			
		Rente en pacht	Eigen vermogen			
			Vreemd vermogen			
			Pacht			
	Toegerekende kosten	Afschrijvingen				Nonfactorkosten
		Onderhoud, brandstoffen, energie, loonwerk, algemene kosten				
		Veevoer, diergezondheid				
		Zaaizaad, pootgoed, meststoffen, gewasbescherming				
		Overige toegerekende kosten				

Schema 2 Resultaat landbouwproductie ten behoeve van SO en SVC

Opbrengsten	Landbouw- productie (basis voor SO)	Resultaat landbouwproductie	Toegevoegde waarde (basis voor SVC)
		Factorkosten bij landbouwproductie	
		Nonfactorkosten bij landbouwproductie	
	Subsidies		
	Overige		

Bijlage 2 Overzicht van rubrieken, normen, voorwaarden *), coderingen en indelingen voor Landbouwtelling 2016

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
Granen										
2.01.01.01	Wintertarwe		ha	1.910		P1	P15	P151		
2.01.01.01	Zomertarwe		ha	1.440		P1	P15	P151		
2.01.01.03	Rogge (geen snijrogge)		ha	915		P1	P15	P151		
2.01.01.04	Wintergerst		ha	1.380		P1	P15	P151		
2.01.01.04	Zomergerst		ha	1.390		P1	P15	P151		
2.01.01.05	Haver		ha	1.200		P1	P15	P151		
2.01.01.06	Korrelmais		ha	1.670		P1	P15	P151		
2.01.01.06	Corn cob mix		ha	1.520		P1	P15	P151		
2.01.01.99	Franse boekweit		ha	1.660		P1	P15	P151		
2.01.01.99	Spelt		ha	1.660		P1	P15	P151		
2.01.01.99	Teff		ha	1.660		P1	P15	P151		
2.01.01.99	Triticale		ha	1.070		P1	P15	P151		
2.01.01.99	Kanariezaad	W	ha	1.660		P1	P15	P151		
2.01.01.99	Naaldaar (setaria)	W	ha	1.660		P1	P15	P151		
2.01.01.99	Quinoa	W	ha	4.000		P1	P15	P151		
2.01.01.99	Granen, overig		ha	1.660		P1	P15	P151		
Eiwithoudende gewassen										
2.01.02.01	Erwten (droog te oogsten)		ha	910		P1				
2.01.02.01	Kapucijners en grauwe erwten		ha	1.860		P1				
2.01.02.01	Niet-bittere lupinen		ha	1.260		P1				
2.01.02.01	Veldbonen (onder andere duiven-, paarden-, wierbonen)		ha	895		P1				
2.01.02.02	Bruine bonen		ha	2.390		P1				
2.01.02.02	Tuinbonen (droog te oogsten)		ha	2.380		P1				
Aardappelen										
2.01.03	Aardappelen, consumptie		ha	6.090		P1	P17			
2.01.03	Aardappelen, poot NAK		ha	10.500		P1	P17			

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
2.01.03	Aardappelen, poot TBM		ha	3.730		P1	P17			N1601
2.01.03	Aardappelen, zetmeel		ha	3.030		P1	P17			N1601
	Bieten									
2.01.04	Suikerbieten		ha	4.530		P1	P17			
2.01.05	Aardperen		ha	4.330		FC			FC17	
2.01.05	Voederbieten		ha	3.180		FC			FC17	
	Hop									
2.01.06.02	Hop		ha	4.330		P1				
	Oliehoudende gewassen									
2.01.06.04	Koolzaad, winter		ha	1.440		P1	P16			
2.01.06.04	Koolzaad, zomer		ha	1.190		P1	P16			
2.01.06.04	Raapzaad		ha	1.440		P1	P16			
2.01.06.05	Zonnebloemen		ha	1.440		P1	P16			
2.01.06.06	Sojabonen		ha	1.270		P1	P16			
2.01.06.07	Lijnzaad niet van vezelvlas		ha	1.270		P1	P16			
2.01.06.08	Blauwmaanzaad		ha	1.800		P1	P16			
2.01.06.08	Niger		ha	1.440		P1	P16			
	Industriegewassen									
2.01.06.09	Vezelvlas		ha	1.390		P1				
2.01.06.10	Vezelhennep		ha	930		P1				
2.01.06.12	Karwijzaad, oogst dit jaar		ha	1.850		P1				
2.01.06.12	Valeriaan, productie	W	ha	48.700		P1				
2.01.06.12	Lavas (maggiplant), productie	W	ha	48.700		P1				
2.01.06.12	Angelica, productie	W	ha	48.700		P1				
2.01.06.12	Peterselie, productie	W	ha	48.700		P1				
2.01.06.12	Wilde marjolein (oregano), productie	W	ha	48.700		P1				
2.01.06.12	Echinacea (zonnehoed), productie	W	ha	48.700		P1				
2.01.06.12	Overige kruiden, productie		ha	48.700		P1				
2.01.06.99	Cichorei		ha	3.450		P1				
	Groenten open grond									
2.01.07.01.01	Boerenkool, productie		ha	6.230		P1				
2.01.07.01.01	Erwten: groen te oogsten		ha	2.120		P1				
2.01.07.01.01	Knolselderij, productie		ha	6.430		P1				

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
2.01.07.01.01	Koolraap, productie		ha	2.800		P1				
2.01.07.01.01	Kroten/rode bieten, productie		ha	8.200		P1				
2.01.07.01.01	Poot- en plantuien (inclusief sjalotten)		ha	6.850		P1				
2.01.07.01.01	Schorseneren, productie		ha	4.070		P1				
2.01.07.01.01	Spinazie, productie		ha	1.890		P1				
2.01.07.01.01	Stamsperziebonen (=stamslabonen), productie		ha	2.320		P1				
2.01.07.01.01	Suikermais		ha	3.820		P1				
2.01.07.01.01	Tuinbonen (groen te oogsten)		ha	2.980		P1				
2.01.07.01.01	Waspeen, productie		ha	4.690		P1				
2.01.07.01.01	Winterpeen, productie		ha	9.550		P1				
2.01.07.01.01	Witlofwortel, productie		ha	5.270		P1				
2.01.07.01.01	Zaai-uien		ha	5.860		P1				
2.01.07.01.01	Zilveruitjes		ha	6.400		P1				
Groenten volle grond										
2.01.07.01.02	Aardbeien open grond, vermeerdering		ha	102.500		P2				
2.01.07.01.02	Aardbeien open grond, wachtbed		ha	41.100		P2				
2.01.07.01.02	Aardbeien open grond, productie		ha	55.900		P2				
2.01.07.01.02	Aardbeien op stellingen, vermeerdering		ha	133.500		P2				
2.01.07.01.02	Aardbeien op stellingen, wachtbed		ha	53.400		P2				
2.01.07.01.02	Aardbeien op stellingen, productie		ha	72.700		P2				
2.01.07.01.02	Andijvie, productie		ha	36.000		P2				
2.01.07.01.02	Asperges, oppervlakte die nog geen productie oplevert		ha	7.200		P2				
2.01.07.01.02	Asperges, oppervlakte die productie oplevert		ha	19.600		P2				
2.01.07.01.02	Augurk, productie		ha	19.100		P2				
2.01.07.01.02	Bloemkool, winter, productie	W	ha	10.900		P2				
2.01.07.01.02	Bloemkool, zomer, productie	W	ha	10.900		P2				
2.01.07.01.02	Bospeen, productie		ha	23.800		P2				
2.01.07.01.02	Broccoli, productie		ha	12.700		P2				
2.01.07.01.02	Chinese kool, productie		ha	16.700		P2				
2.01.07.01.02	Courgette, productie		ha	28.800		P2				
2.01.07.01.02	Knolvenkel/venkel, productie		ha	21.100		P2				
2.01.07.01.02	Komkommer, productie		ha	13.700		P2				
2.01.07.01.02	Koolrabi, productie		ha	18.400		P2				

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
2.01.07.01.02	Meloen, productie		ha	13.700		P2				
2.01.07.01.02	Paksoi, productie		ha	22.300		P2				
2.01.07.01.02	Peulen, productie		ha	13.700		P2				
2.01.07.01.02	Pompoen, productie		ha	6.340		P2				
2.01.07.01.02	Prei, winter, productie	W	ha	17.400		P2				
2.01.07.01.02	Prei, zomer, productie	W	ha	17.400		P2				
2.01.07.01.02	Pronkbonen, productie		ha	13.700		P2				
2.01.07.01.02	Raapstelen, productie		ha	13.700		P2				
2.01.07.01.02	Rabarber, productie		ha	22.700		P2				
2.01.07.01.02	Radijs, productie		ha	26.500		P2				
2.01.07.01.02	Rodekool, productie		ha	16.400		P2				
2.01.07.01.02	Savooiekool, productie		ha	10.700		P2				
2.01.07.01.02	Selderij, bleek- en groen-, productie		ha	14.800		P2				
2.01.07.01.02	Sla, ijsberg-, productie		ha	22.500		P2				
2.01.07.01.02	Sla, radicchio rosso, productie		ha	23.900		P2				
2.01.07.01.02	Sla, overig, productie		ha	24.700		P2				
2.01.07.01.02	Spitskool, productie		ha	10.700		P2				
2.01.07.01.02	Spruitkool/spruitjes, productie		ha	12.200		P2				
2.01.07.01.02	Stoksnijbonen en stokslabonen, productie		ha	13.700		P2				
2.01.07.01.02	Witte kool, productie		ha	14.600		P2				
2.01.07.01.02	Overige niet genoemde bladgewassen, productie		ha	13.700		P2				
2.01.07.01.02	Overige niet genoemde groenten, productie		ha	13.700		P2				
2.01.07.01.02	Pastinaak, productie	W	ha	28.800		P2				
2.01.07.01.02	Aardbeien open grond, zaden en opkweekmateriaal		ha	102.500		P2				
2.01.07.01.02	Aardbeien op stellingen, zaden en opkweekmateriaal		ha	133.500		P2				
2.01.07.01.02	Andijvie, zaden en opkweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Asperges, zaden en opkweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Augurk, zaden en opkweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Bloemkool, winter, zaden en opkweekmateriaal	W	ha	10.900		P2				
2.01.07.01.02	Bloemkool, zomer, zaden en opkweekmateriaal	W	ha	10.900		P2				
2.01.07.01.02	Bospeen, zaden en opkweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Broccoli, zaden en opkweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Chinese kool, zaden en opkweekmateriaal		ha	40.000		P2				

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
2.01.07.01.02	Courgette, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Knolvenkel/venkel, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Komkommer, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Koolrabi, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Meloen, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Paksoi, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Peulen, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Pompoen, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Prei, winter, zaden en opweekmateriaal	W	ha	17.400		P2				
2.01.07.01.02	Prei, zomer, zaden en opweekmateriaal	W	ha	17.400		P2				
2.01.07.01.02	Pronkbonen, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Raapstelen, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Rabarber, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Radijs, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Rodekool, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Savooiekool, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Selderij, bleek- en groen-, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Sla, ijsberg-, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Sla, radicchio rosso, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Sla, overig, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Spitskool, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Spruitkool/spruitjes, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Stoksnijbonen en stokslabonen, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Witte kool, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Overige niet genoemde bladgewassen, zaden en opweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Pastinaak, zaden en opweekmateriaal	W	ha	28.800		P2				
2.01.07.01.02	Boerenkool, zaden en opweekmateriaal	W	ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Knolselderij, zaden en opweekmateriaal	W	ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Koolraap, zaden en opweekmateriaal	W	ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Kroten/rode bieten, zaden en opweekmateriaal	W	ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Valeriaan, zaden en opweekmateriaal	W	ha	48.700		P2				
2.01.07.01.02	Lavas (maggiplant), zaden en opweekmateriaal	W	ha	48.700		P2				
2.01.07.01.02	Angelica, zaden en opweekmateriaal	W	ha	48.700		P2				

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
2.01.07.01.02	Peterselie, zaden en opkweekmateriaal	W	ha	48.700		P2				
2.01.07.01.02	Wilde marjolein (oregano), zaden en opkweekmateriaal	W	ha	48.700		P2				
2.01.07.01.02	Echinacea (zonnehoed), zaden en opkweekmateriaal	W	ha	48.700		P2				
2.01.07.01.02	Overige kruiden, zaden en opkweekmateriaal		ha	48.700		P2				
2.01.07.01.02	Schorseneren, zaden en opkweekmateriaal	W	ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Spinazie, zaden en opkweekmateriaal	W	ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Stamsperziebonen (=stamslabonen), zaden en opkweekmateriaal	W	ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Waspeen, zaden en opkweekmateriaal	W	ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Winterpeen, zaden en opkweekmateriaal	W	ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Witlofwortel, zaden en opkweekmateriaal	W	ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Overige niet genoemde groenten, zaden en opkweekmateriaal		ha	40.000		P2				
2.01.07.01.02	Oppervlakte witlofwortelen voor trek van witlof	W	ha	20.600		P2				
2.01.07.01.02	Knoflook	W	ha	17.500		P2				
2.01.07.01.02	Wortelpeterselie	W	ha	28.800		P2				
	Groenten onder glas									
2.01.07.02	Aardbeien onder glas		ha	418.500		P2				N2111
2.01.07.02	Aardbeien in betreedbare plastic tunnels		ha	116.000		P2				N2111
2.01.07.02	Groenten onder glas: andijvie		ha	157.000		P2				N2111
2.01.07.02	Aubergines		ha	445.000		P2				N2111
2.01.07.02	Groenten onder glas: courgette		ha	386.500		P2				N2111
2.01.07.02	Komkommers		ha	389.000		P2				N2111
2.01.07.02	Groenten onder glas: kropsla (alle sla in kropvorm)		ha	298.000		P2				N2111
2.01.07.02	Gele paprika		ha	377.500		P2				N2111
2.01.07.02	Groene paprika		ha	369.000		P2				N2111
2.01.07.02	Rode paprika		ha	375.000		P2				N2111
2.01.07.02	Overige paprika		ha	420.000		P2				N2111
2.01.07.02	Groenten onder glas: radijs		ha	203.500		P2				N2111
2.01.07.02	Losse tomaten (rond, vlees, tussentype)		ha	365.000		P2				N2111
2.01.07.02	Trostomaten		ha	463.000		P2				N2111
2.01.07.02	Cherrytomaten		ha	557.000		P2				N2111
2.01.07.02	Overige groenten (inclusief meloen)		ha	259.500		P2				N2111
2.01.07.02	Groentezaden onder glas		ha	195.500		P2				N2131
2.01.07.02	Opkweekmateriaal groenten		ha	651.000		P2				N2131

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
Bloembollen en bloemen open grond										
2.01.08.01	Amaryllis, bloembollen en -knollen	W	ha	37.700		P2				N2221
2.01.08.01	Dahlia, bloembollen en -knollen		ha	27.600		P2				N2221
2.01.08.01	Gladiool, bloembollen en -knollen		ha	27.600		P2				N2221
2.01.08.01	Hyacint, bloembollen en -knollen		ha	31.300		P2				N2221
2.01.08.01	Iris, bloembollen en -knollen		ha	27.600		P2				N2221
2.01.08.01	Krokus, bloembollen en -knollen		ha	25.800		P2				N2221
2.01.08.01	Lelie, bloembollen en -knollen		ha	37.700		P2				N2221
2.01.08.01	Narcis, bloembollen en -knollen		ha	18.100		P2				N2221
2.01.08.01	Tulp, bloembollen en -knollen		ha	24.000		P2				N2221
2.01.08.01	Zantedeschia, bloembollen en -knollen		ha	37.700		P2				N2221
2.01.08.01	Chrysant, bloembollen en -knollen	W	ha	27.600		P2				N2221
2.01.08.01	Blauw druifje, bloembollen en -knollen	W	ha	27.600		P2				N2221
2.01.08.01	Sierui, bloembollen en -knollen	W	ha	27.600		P2				N2221
2.01.08.01	Kuifhyacint, bloembollen en -knollen	W	ha	27.600		P2				N2221
2.01.08.01	Pioenroos, bloembollen en -knollen	W	ha	37.700		P2				N2221
2.01.08.01	Overige bloemen, bloembollen en -knollen		ha	27.600		P2				N2221
2.01.08.01	Amaryllis, droogbloemen		ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Dahlia, droogbloemen		ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Gladiool, droogbloemen		ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Hyacint, droogbloemen		ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Iris, droogbloemen		ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Krokus, droogbloemen		ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Lelie, droogbloemen		ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Narcis, droogbloemen		ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Tulp, droogbloemen		ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Zantedeschia, droogbloemen		ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Chrysant, droogbloemen	W	ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Blauw druifje, droogbloemen	W	ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Sierui, droogbloemen	W	ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Kuifhyacint, droogbloemen	W	ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Pioenroos, droogbloemen	W	ha	12.700		P2				
2.01.08.01	Overige bloemen, droogbloemen		ha	12.700		P2				

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
2.01.08.01	Amaryllis, overige bloemkwekerijgewassen		ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Dahlia, overige bloemkwekerijgewassen		ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Gladool, overige bloemkwekerijgewassen		ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Hyacint, overige bloemkwekerijgewassen		ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Iris, overige bloemkwekerijgewassen		ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Krokus, overige bloemkwekerijgewassen		ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Lelie, overige bloemkwekerijgewassen		ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Narcis, overige bloemkwekerijgewassen		ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Tulp, overige bloemkwekerijgewassen		ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Zantedeschia, overige bloemkwekerijgewassen		ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Chrysant, overige bloemkwekerijgewassen	W	ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Blauw druifje, overige bloemkwekerijgewassen	W	ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Sierui, overige bloemkwekerijgewassen	W	ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Kuifhyacint, overige bloemkwekerijgewassen	W	ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Pioenroos, overige bloemkwekerijgewassen	W	ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Overige bloemen, overige bloemkwekerijgewassen		ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Snijgroen		ha	46.900		P2				
2.01.08.01	Adonis	W	ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Goudsbloem	W	ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Leeuwenbekjes	W	ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Papaver	W	ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Vergeet mij nietje	W	ha	50.400		P2				
2.01.08.01	Overige bloemzaden open grond		ha	50.400		P2				
Bloembollen onder glas										
2.01.08.02	Alstroemeria (snijbloemen)		ha	604.000		P2				N2121
2.01.08.02	Anjers (snijbloemen)		ha	460.500		P2				N2121
2.01.08.02	Anthurium (snijbloemen)		ha	401.000		P2				N2121
2.01.08.02	Chrysanten (snijbloemen)		ha	692.500		P2				N2121
2.01.08.02	Eustoma russellianum (snijbloemen)		ha	1.118.000		P2				N2121
2.01.08.02	Freesia's (snijbloemen)		ha	547.500		P2				N2121
2.01.08.02	Gerbera's (snijbloemen)		ha	677.000		P2				N2121
2.01.08.02	Lelies (snijbloemen)		ha	655.000		P2				N2121
2.01.08.02	Orchideeën (snijbloemen)		ha	371.500		P2				N2121

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
2.01.08.02	Rozen (snijbloemen)		ha	919.000		P2				N2121
2.01.08.02	Overige snijbloemen		ha	437.000		P2				N2121
2.01.08.02	Tulpen gebroeid in afgelopen seizoen		1.000 stuks	132		P2				N2121
2.01.08.02	Hyacinten gebroeid in afgelopen seizoen		1.000 stuks	303		P2				N2121
2.01.08.02	Narcisbollen gebroeid in afgelopen seizoen		kg	3,0		P2				N2121
2.01.08.02	Overige bollen gebroeid		kg	6,0		P2				N2121
2.01.08.02	Potplanten voor de bloei		ha	1.087.000		P2				N2122
2.01.08.02	Potplanten, bladplanten		ha	1.003.000		P2				N2122
2.01.08.02	Perkplanten		ha	494.000		P2				N2122
2.01.08.02	Amaryllisbollen		ha	250.000		P2				N2131
2.01.08.02	Overige bloemkwekerijgewassen onder glas		ha	354.000		P2				N2131
2.01.08.02	Opkweekmateriaal bloemkwekerijgewassen		ha	681.500		P2				N2131
2.01.08.02	Bloemzaden onder glas		ha	393.500		P2				N2131
Voedergewassen										
2.01.09.01	Tijdelijk grasland		ha	1.250		FC				
2.01.09.01	Rand, grenzend aan blijvend grasland of een blijvende teelt, hoofdzakelijk bestaand uit tijdelijk gras		ha	1.250		FC				
2.01.09.01	Rand, grenzend aan bouwland, hoofdzakelijk bestaand uit tijdelijk gras		ha	1.250		FC				
2.01.09.01	Beemdlangbloem		ha	1.250		FC				
2.01.09.01	Engels raaigras		ha	1.250		FC				
2.01.09.01	Festulolium		ha	1.250		FC				
2.01.09.01	Italiaans raaigras		ha	1.250		FC				
2.01.09.01	Rietzwenkgras		ha	1.250		FC				
2.01.09.01	Soedangras		ha	1.250		FC				
2.01.09.01	Timothee		ha	1.250		FC				
2.01.09.01	Veldbeemdgras		ha	1.250		FC				
2.01.09.01	Westerwolds raaigras		ha	1.250		FC				
2.01.09.02.01	Snijmais		ha	1.620		FC				
2.01.09.02.01	Mais, energie		ha	1.290		FC				
2.01.09.02.02	Bonte wikke		ha	1.250		FC				
2.01.09.02.02	Esparcette		ha	1.250		FC				
2.01.09.02.02	Klaver, alexandrijnse		ha	1.250		FC				

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
2.01.09.02.02	Klaver, incarnaat		ha	1.250		FC				
2.01.09.02.02	Rode klaver		ha	1.250		FC				
2.01.09.02.02	Rolklaver		ha	1.250		FC				
2.01.09.02.02	Klaver, perzische		ha	1.250		FC				
2.01.09.02.02	Klaver, witte		ha	1.250		FC				
2.01.09.02.02	Seradelle		ha	1.250		FC				
2.01.09.02.02	Voederwikke		ha	1.250		FC				
2.01.09.02.99	Luzerne		ha	900		FC				
Overige akkerbouwgewassen										
2.01.10	Graszaad		ha	2.070		P1				
2.01.10	Klaverzaad		ha	2.070		P1				
2.01.11	Brandnetel		ha	4.330		P1				
2.01.11	Deder		ha	4.330		P1				
2.01.11	Facelia		ha	4.330		P1				
2.01.11	Graszoden		ha	5.020		P1				
2.01.11	Meekrap		ha	4.330		P1				
2.01.11	Miscanthus (olifantsgras)		ha	970		P1				
2.01.11	Spurrie		ha	4.330		P1				
2.01.11	Teunisbloem		ha	4.330		P1				
2.01.11	Agrarisch natuurmengsel	W	ha	4.330		P1				
2.01.11	Igniscum candy	W	ha	4.330		P1				
2.01.11	Overige akkerbouwgewassen		ha	4.330		P1				
Braak en grond zonder productie										
2.01.12.01	Tijdelijk onbeteelde grond		ha	0		P1				
2.01.12.02	Bladkool		ha	0						
2.01.12.02	Bladraap		ha	0						
2.01.12.02	Bladrammenas		ha	0						
2.01.12.02	Ethiopische mosterd		ha	0						
2.01.12.02	Gele mosterd		ha	0						
2.01.12.02	Sarepta mosterd/caliente		ha	0						
2.01.12.02	Stoppelknollen		ha	0						
2.01.12.02	Zwarte mosterd		ha	0						
2.01.12.02	Japanse haver		ha	0						

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
2.01.12.02	Overige groenbemesters, niet-vlinderbloemige		ha	0						
2.01.12.02	Overige groenbemesters, vlinderbloemige		ha	0						
2.01.12.02	Aardappelen als bestrijdingsmaatregel am:vanggewas		ha	0						
2.01.12.02	Raketblad (aaltjesvanggewas)		ha	0						
2.01.12.02	Tagetes erecta (afrikaantje)		ha	0						
2.01.12.02	Tagetes patula (afrikaantje)		ha	0						
2.01.12.02	Zwaardherik (aaltjesvanggewas)		ha	0						
2.01.12.02	Rand, grenzend aan blijvend grasland of een blijvende teelt, hoofdzakelijk bestaand uit een ander gewas dan gras		ha	0						
2.01.12.02	Rand, grenzend aan bouwland, hoofdzakelijk bestaand uit een ander gewas dan gras	W	ha	0						
2.01.12.02	Onbeteelde grond vanwege een teeltverbod/ontheffing		ha	0						
	Blijvend grasland									
2.03.01	Blijvend grasland		ha	1.250		FC				
2.03.01	Rand, grenzend aan blijvend gras of hoofdzakelijk bestaand uit blijvend gras		ha	1.250		FC				
2.03.01	Rand, grenzend aan bouwland, hoofdzakelijk bestaand uit blijvend gras		ha	1.250		FC				
2.03.02	Grasland, natuurlijk. Hoofdfunctie landbouw		ha	370		FC				
	Pit- en steenvruchten									
2.04.01.01.01	Appelen, aanplant lopende seizoen		ha	21.000		P3				
2.04.01.01.01	Appelen, aanplant voorafgaand lopende seizoen		ha	21.000		P3				
2.04.01.01.01	Peren, aanplant lopende seizoen		ha	22.600		P3				
2.04.01.01.01	Peren, aanplant voorafgaand lopende seizoen		ha	22.600		P3				
2.04.01.01.01	Pruimen		ha	17.100		P3				
2.04.01.01.01	Zoete kersen		ha	35.000		P3				
2.04.01.01.01	Zure kersen - opbrengst voor verwerkende industrie		ha	6.340		P3				
2.04.01.01.01	Overige pit- en steenvruchten		ha	35.000		P3				
	Overig fruit									
2.04.01.02	Blauwe bes		ha	58.700		P3				
2.04.01.02	Bramen		ha	177.000		P3				
2.04.01.02	Frambozen		ha	130.000		P3				
2.04.01.02	Rode bessen		ha	62.500		P3				

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
2.04.01.02	Zwarte bes - opbrengst voor verwerkende industrie		ha	3.160		P3				
2.04.01.02	Cranberry	W	ha	35.200		P3				
2.04.01.02	Overig kleinfruit (onder andere kruisbessen en kiwi's)		ha	35.200		P3				
	Noten									
2.04.01.03	Notenbomen		ha	42.400		P3				
	Druiven voor wijn									
2.04.04.02	Wijndruiven		ha	19.600		P3				
	Boomkwekerij									
2.04.05	Bos- en haagplanten, open grond		ha	25.000		P2				
2.04.05	Buxus, open grond		ha	53.000		P2				
2.04.05	Ericaceae, open grond		ha	53.000		P2				
2.04.05	Laanbomen/parkbomen, onderstammen, open grond		ha	25.000		P2				
2.04.05	Laanbomen/parkbomen, opzetters, open grond		ha	19.000		P2				
2.04.05	Laanbomen/parkbomen, spillen, open grond		ha	19.000		P2				
2.04.05	Rozenstruiken, open grond		ha	34.000		P2				
2.04.05	Sierconiferen, open grond		ha	38.000		P2				
2.04.05	Sierheesters en klimplanten, open grond		ha	53.000		P2				
2.04.05	Trek- en besheesters, open grond		ha	34.000		P2				
2.04.05	Vruchtbomen, moerbomen, open grond		ha	34.000		P2				
2.04.05	Vruchtbomen, onderstammen, open grond		ha	34.000		P2				
2.04.05	Vruchtbomen, overig, open grond		ha	34.000		P2				
2.04.05	Vaste planten, open grond		ha	20.000		P2				
2.04.05	Bos- en haagplanten, pot- en containerveld		ha	78.000		P2				
2.04.05	Buxus, pot- en containerveld		ha	161.000		P2				
2.04.05	Ericaceae, pot- en containerveld		ha	124.000		P2				
2.04.05	Laanbomen/parkbomen, onderstammen, pot- en containerveld		ha	124.000		P2				
2.04.05	Laanbomen/parkbomen, opzetters, pot- en containerveld		ha	124.000		P2				
2.04.05	Laanbomen/parkbomen, spillen, pot- en containerveld		ha	124.000		P2				
2.04.05	Rozenstruiken, pot- en containerveld		ha	124.000		P2				
2.04.05	Sierconiferen, pot- en containerveld		ha	114.000		P2				
2.04.05	Sierheesters en klimplanten, pot- en containerveld		ha	155.000		P2				
2.04.05	Trek- en besheesters, pot- en containerveld		ha	124.000		P2				
2.04.05	Vruchtbomen, moerbomen, pot- en containerveld		ha	124.000		P2				

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
2.04.05	Vruchtbomen, onderstammen, pot- en containerveld		ha	124.000		P2				
2.04.05	Vruchtbomen, overig, pot- en containerveld		ha	63.000		P2				
2.04.05	Vaste planten, pot- en containerveld		ha	67.000		P2				
2.04.05	Boomkwekerij/vaste planten, vermeerdering en/of aantrekking onder glas		ha	194.000		P2				
2.04.05	Boomkwekerij/vaste planten, volledige teelt onder glas		ha	539.000		P2				
	Kerstbomen									
2.04.06.01	Kerstbomen		ha	13.000		P3				
	Fruit onder glas									
2.04.07	Fruit onder glas		ha	160.000		P3				
	Niet in gebruik									
2.05.01	Cultuurgrond niet in gebruik (exclusief braakland)		ha	0						
	Bos									
2.05.02	Blijvend met herplantplicht		ha	0						
2.05.02	Bos zonder herplantplicht		ha	0						
2.05.02	Bos aangeplant in het kader van de set-aside regeling		ha	0						
2.05.02	Bos (SBL-regeling)		ha	0						
2.05.02	Woudbomen met korte omlooptijd (exclusief Wilgenhakhout)		ha	0						
2.05.02	Wilgenhakhout		ha	0						
	Overige gronden									
2.05.03	Natuurterreinen (incl. heide)		ha	0						
2.05.03	Sloot, grenzend aan beheerde akkerrand		ha	0						
2.05.03	Grasland, natuurlijk, hoofdfunctie natuur		ha	0						
2.05.03	Grasland, natuurlijk. Areaal met een natuurbeheertype dat overwegend voor landbouwactiviteiten-GLB wordt gebruikt	W	ha	0						
2.05.03	Overige gronden: landschapselementen		ha	0						
2.05.03	Overige gronden: bijvoorbeeld erf, gebouwen, sloten		ha	0						
	Paddenstoelen									
2.06.01	Champignons, machinaal geoogst		ha	3.820.000		P2				
2.06.01	Champignons, met de hand geoogst		ha	3.096.000		P2				
2.06.01	Substraatverbruik overige paddestoelen vorig jaar		ton vers substraat	540		P2				
	Paarden									
3.01	Fokpaarden jonger dan 3 jaar, stokmaat >= 1,57 m		dier	400		P4	GL			

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
3.01	Fokpaarden 3 jaar of ouder, stokmaat $\geq$ 1,57 m		dier	600		P4	GL			
3.01	Overige paarden jonger dan 3 jaar, stokmaat $\geq$ 1,57 m		dier	200		P4	GL			
3.01	Overige paarden 3 jaar of ouder, stokmaat $\geq$ 1,57 m		dier	300		P4	GL			
3.01	Pony's jonger dan 3 jaar, stokmaat $<$ 1,57 m		dier	200		P4	GL			
3.01	Pony's 3 jaar of ouder, stokmaat $<$ 1,57 m		dier	300		P4	GL			
3.01	Ezels, 6 maanden of ouder		dier	100		P4	GL			
Rundvee < 1 jaar										
3.02.01	Fokjongvee, < 1 jaar, vrouwelijk		dier	400	kalf	P4	GL	P46	P45	
3.02.01	Fokjongvee, < 1 jaar, mannelijk		dier	400	kalf	P4	GL	P46	P45	
3.02.01	Vleeskalveren voor de blank-vleesproductie		dier	860	kalf	P4	GL	P46	P45	N4611
3.02.01	Vleeskalveren voor de rosé-vleesproductie		dier	860	kalf	P4	GL	P46	P45	N4611
3.02.01	Jongvee vleesproductie, < 1 jaar, vrouwelijk		dier	560	kalf	P4	GL	P46	P45	
3.02.01	Jongvee vleesproductie, < 1 jaar, mannelijk		dier	590	kalf	P4	GL	P46	P45	
Rundvee > 1 jaar										
3.02.02	Fokjongvee, 1-2 jaar, mannelijk		dier	1.310		P4	GL	P46		
3.02.02	Jongvee vleesproductie, 1-2 jaar, mannelijk		dier	590		P4	GL	P46		
3.02.03	Fokjongvee, 1-2 jaar, vrouwelijk		dier	540		P4	GL	P46	P45	
3.02.03	Jongvee vleesproductie, 1-2 jaar, vrouwelijk		dier	570		P4	GL	P46	P45	
3.02.04	Stieren 2 jaar of ouder		dier	590		P4	GL	P46		
3.02.05	Fokjongvee, > 2 jaar, vrouwelijk, niet gekalfd		dier	540		P4	GL	P46	P45	
3.02.05	Jongvee vleesproductie, > 2 jaar, vrouwelijk		dier	590		P4	GL	P46	P45	
Koeien										
3.02.06	Melk- en kalfkoeien		dier	3.280	vw_kalf	P4	GL	P46	P45	
3.02.99	Overige koeien (2 jaar of ouder)		dier	640	vw_kalf	P4	GL	P46		
Schapen										
3.03.01.01	Overige schapen, vrouwelijk		dier	180	vw_lam	P4	GL			
3.03.01.99	Lammeren		dier	60	lam	P4	GL			
3.03.01.99	Overige schapen, mannelijk		dier	60		P4	GL			
Geiten										
3.03.02.01	Melkgeiten jonger dan 1 jaar		dier	600	vw_geit	P4	GL			
3.03.02.01	Melkgeiten 1 jaar of ouder		dier	600	vw_geit	P4	GL			
3.03.02.01	Overige geiten vrouwelijk 1 jaar of ouder		dier	120	vw_geit	P4	GL			
3.03.02.99	Overige geiten vrouwelijk jonger dan 1 jaar		dier	90	geit	P4	GL			

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
3.03.02.99	Overige geiten mannelijk jonger dan 1 jaar		dier	120	geit	P4	GL			
3.03.02.99	Overige geiten mannelijk 1 jaar of ouder		dier	120		P4	GL			
	Varkens < 20 kg									
3.04.01	Biggen tot 20 kg nog bij de zeug		dier	0	big	P5	P51			N5121
3.04.01	Biggen tot 20 kg niet meer bij de zeug		dier	280	big	P5	P51			N5121
	Fokvarkens 50 kg of meer									
3.04.02	Nog nooit gedekte zeugen		dier	1.210		P5	P51			N5111
3.04.02	Gedekte zeugen niet eerder gebigd		dier	1.210	vw_big	P5	P51			N5111
3.04.02	Overige gedekte zeugen		dier	295	vw_big	P5	P51			N5111
3.04.02	Zeugen bij biggen		dier	1.210	vw_big	P5	P51			N5111
3.04.02	Overige guste zeugen		dier	1.210	vw_big	P5	P51			N5111
	Overige varkens									
3.04.99	Vleesvarkens tot 50 kg		dier	280		P5	P51			N5121
3.04.99	Vleesvarkens 50 tot 80 kg		dier	280		P5	P51			N5121
3.04.99	Vleesvarkens 80 tot 110 kg		dier	280		P5	P51			N5121
3.04.99	Vleesvarkens 110 kg en zwaarder		dier	280		P5	P51			N5121
3.04.99	Opfokzeugen en beertjes tot 50 kg		dier	295		P5	P51			N5111
3.04.99	Nog niet dekrijpe fokberen, 50 kg of meer		dier	295		P5	P51			N5111
3.04.99	Dekrijpe fokberen, 50 kg of meer		dier	1.210		P5	P51			N5111
	Vleeskuikens									
3.05.01	Vleeskuikens		100 dieren	1.510		P5	P52			
	Leghennen									
3.05.02	Ouderdieren vleesrassen, jonger dan 18 weken		100 dieren	1.630		P5	P52			
3.05.02	Ouderdieren vleesrassen, 18 weken of ouder		100 dieren	3.040		P5	P52			
3.05.02	Leghennen, jonger dan 18 weken		100 dieren	1.010		P5	P52			N5211
3.05.02	Leghennen, 18 weken tot 20 maanden		100 dieren	1.710		P5	P52			N5211
3.05.02	Leghennen, 20 maanden of ouder		100 dieren	1.710		P5	P52			N5211
3.05.02	Ouderdieren legrassen, jonger dan 18 weken		100 dieren	1.510		P5	P52			
3.05.02	Ouderdieren legrassen, ouder dan 18 weken		100 dieren	2.530		P5	P52			
	Overig pluimvee									
3.05.03.01	Kalkoenen		100 dieren	4.740		P5	P52			
3.05.03.02	Eenden voor de vleesproductie, incl. ouderdieren		100 dieren	1.840		P5	P52			
3.05.03.03	Ganzen		100 dieren	870		P5	P52			

EU-code	Rubriek	2016 **)	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			coderingen				
			Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde	1	2	3	4	5
3.05.03.99	Overig pluimvee		100 dieren	870		P5	P52			
	Overig vee									
3.06	Konijnen, voedsters		dier	119		P5				
3.20	Gespeende vleeskonijnen		dier	17		P5				
3.20	Nertsen (moederdieren)		dier	259		P5				

*) zie bijlage 3 voor toelichting bij de codering van de voorwaarden

**) Gewijzigde rubrieken zijn gemerkt met W. Zie bijlage 5 voor toelichting bij de wijzigingen in 2016 ten opzichte van 2015

Bijlage 3 Toelichting bij gebruik van de normen en indelingen

Toelichting bij de voorwaarden

- Aan de biggen (rubrieken met voorwaarde 'big') wordt alleen een norm toegekend als er geen zeugen zijn (rubrieken met voorwaarde 'vw_big'), omdat de opbrengst van die biggen in de opbrengst van de moederdieren is meegenomen.
- Aan de lammeren (rubrieken met voorwaarde 'lam') wordt alleen een norm toegekend als er geen ooien zijn (rubrieken met voorwaarde 'vw_lam'), omdat de opbrengst van die lammeren in de opbrengst van de moederdieren is meegenomen.
- Aan de jonge geiten (rubrieken met voorwaarde 'geit') wordt alleen een norm toegekend als er geen vrouwelijke geiten zijn (rubrieken met voorwaarde 'vw_geit'), omdat de opbrengst van die jonge geiten in de opbrengst van de moederdieren is meegenomen.
- Bij de kalveren jonger dan 1 jaar (rubrieken met voorwaarde 'kalf') wordt alleen een norm toegekend aan de dieren die er extra zijn ten opzichte van het totaal aantal koeien (rubrieken met voorwaarde 'vw_kalf'), omdat de opbrengst van die andere kalveren is meegenomen in de norm van de koeien.

Toelichting bij de berekeningen en indelingen

- Grasland en voedergewassen (rubrieken met code FC) worden ingedeeld bij P1 als er geen graasdieren zijn (als GL = 0), anders bij P4.
- Als FC is ingedeeld bij P1, dan worden de rubrieken met code FC17 (voederbieten) ook ingedeeld bij P17, anders niet.
- De omvang in SO per product wordt berekend door het aantal eenheden te vermenigvuldigen met de norm per eenheid, rekening houdend met de vermelde voorwaarden.
- De omvang in SO per productgroep wordt berekend door de SO van de producten die in de groep vallen te sommeren.
- De totale bedrijfsomvang in euro Standaardopbrengst (SO) wordt berekend als de sommatie van de SO van de groepen P1, P2, P3, P4 en P5; steeds rekening houdend met de genoemde voorwaarden.

Toelichting bij de coderingen

P1	Akkerbouwgewassen, inclusief voedergewassen voor verkoop
P15	Granen
P151	Granen, exclusief rijst
P16	Oliezaden
P17	Hakvruchten
FC	Voedergewassen (Fodder Crops)
FC17	Voedergewassen die ingedeeld worden bij hakvruchten
P2	Tuinbouwgewassen
P3	Blijvende teelten
P4	Graasdieren, inclusief voedergewassen voor eigen graasdieren
P45	Rundvee, inclusief jongvee, (voornamelijk) bestemd voor melkproductie
P46	Rundvee
GL	Graasdieren (grazing livestock)
P5	Hokdieren
P51	Varkens
P52	Pluimvee

N0000 Codering die gebruikt wordt voor indeling in de NSO-typen, waarbij het nummer [0000] overeenkomt met de code van het NSO-type.

Bijlage 4 Verklarende woordenlijst

Bedrijveninformatienet

Het Bedrijveninformatienet (informatienet) is een netwerk en database van bedrijven, gebaseerd op een aselecte steekproef uit de land- en tuinbouwbedrijven in Nederland, die tot doel heeft een representatief beeld te geven van bedrijfsuitkomsten en financiële positie, evenals van de factoren die hierop van invloed zijn. Vertrekpunt van de steekproef is de jaarlijkse CBS-Landbouwtelling. Het informatienet bestaat uit 1.500 steekproefbedrijven en representeert ongeveer 50.000 bedrijven die groter zijn dan 25.000 euro Standaardopbrengst (SO).

Brutostandaardsaldo (bss)

De bss was het in geldswaarde uitgedrukte gestandaardiseerde saldo van totaalopbrengst minus bepaalde bijbehorende specifieke kosten. De bss was de basis voor de vaststelling van de nge. Het kengetal is tot en met 2009 in gebruik geweest in statistieken en tot en met de Landbouwtelling van 2012 nog beschikbaar gesteld in de rekenmodule. Vanaf de landbouwtelling van 2013 is dit kengetal niet meer beschikbaar.

Nederlandse grootte-eenheid (nge)

De nge was een reële economische maatstaf die gebaseerd was op het brutostandaardsaldo. Het was een maat waarmee de economische omvang van agrarische activiteiten werd weergegeven. De nge werd berekend door de bss van de productie-eenheden te delen door een bepaalde deelfactor, die per jaar verschillend was. In 2012 was 1 nge = 1.400 euro bss. Het kengetal is tot en met 2009 in gebruik geweest in statistieken en tot en met de Landbouwtelling van 2012 nog beschikbaar gesteld in de rekenmodule. Vanaf de landbouwtelling van 2013 is dit kengetal niet meer beschikbaar.

NEG-typing

De Nederlandse variant van de Europese bedrijfstyping die gebaseerd was op de bss en nge. Elk bedrijf met landbouwactiviteiten werd hiermee ingedeeld in één specifiek bedrijfstype. De indeling is in de landbouwstatistieken gebruik geweest van 1976 tot en met 2009. Tot en met de Landbouwtelling van 2012 is het kengetal nog beschikbaar gesteld in de rekenmodule. Voor de latere landbouwtellingsjaren is dit kengetal niet meer beschikbaar.

NSO-typing

De Nederlandse variant van de Europese bedrijfstyping die gebaseerd is op de Standaardopbrengst (SO). Elk bedrijf met landbouwactiviteiten wordt hiermee ingedeeld in één specifiek bedrijfstype. De indeling is in gebruik sinds 2010 en is teruggerekend in databestanden vanaf 2000.

SO-groep

Een groep van Landbouwtellingsrubrieken die samengenomen kunnen worden. Bijvoorbeeld wintertarwe, suikerbieten en aardappelen horen tot de SO-groep 'Akkerbouwgewassen', met de code 'P1'.

SO-norm

De norm die aangeeft hoeveel euro Standaardopbrengst op jaarbasis kan worden behaald per eenheid van een Landbouwtellingsrubriek (bijvoorbeeld per ha wintertarwe). Elke Landbouwtellingsrubriek heeft een eigen SO-norm per eenheid.

SO-prijsniveau

Het prijsniveau waarop de SO-normen zijn gebaseerd. Bij elke herziening van deze normen wordt een nieuw vijfjaargemiddelde prijs gebruikt. Het middelste jaar daarvan wordt aangeduid als het prijsniveau. In 2016 wordt gewerkt met SO-prijsniveau 2013. De normen zijn gebaseerd op de periode 2011-2015.

Standaardopbrengst (SO)

De Standaardopbrengst staat voor een gestandaardiseerd bedrag aan opbrengsten op jaarbasis. De totale bedrijfsomvang (in euro SO) van een bedrijf wordt berekend als sommatie van de totale SO van alle gewassen en dieren. In de totale bedrijfsomvang is dus geen rekening gehouden met opbrengsten uit subsidies, bedrijfstoelagen of multifunctionele activiteiten.

Standaard Verdien capaciteit (SVC)

De vergoeding (in euro per bedrijf) voor de inzet van arbeid en kapitaal die een bedrijf op basis van standaarden gemiddeld in een jaar behaalt met de agrarische productie, los van wie de arbeid of het kapitaal heeft geleverd.

Verdiencoëfficiënt

De coëfficiënt die aangeeft welk deel van de Standaardopbrengst (SO) gemiddeld als vergoeding voor arbeid en kapitaal resteert voor een specifieke groep van agrarische producten (SO-groep).

Bijlage 5 Belangrijkste wijzigingen 2016

Normen

De SO-normen van 2016 zijn opnieuw berekend ten opzichte van vorig jaar in verband met verlegging van het basisjaar. Deze verlegging vindt plaats in elk jaar dat Eurostat een structuurtelling uitvoert. Die telling heeft een frequentie van drie keer in de tien jaar. De volgende update staat gepland voor het jaar 2020.

Behalve nieuwe normen, zijn er ook wijzigingen als gevolg van aanpassingen in de rubrieken in de Landbouwtelling.

Landbouwtelling

Een aantal uitgevraagde rubrieken in de Landbouwtelling van 2016 is nieuw of gewijzigd ten opzichte van 2015. Die veranderingen hebben vooral betrekking op de gewassenlijst voor industriegewassen en teelten in de opengrond. De wijzigingen hebben betrekking op rubrieken die zijn uitgesplitst.

Uitsplitsing

Bij akkerbouwgewassen is een aantal gewassen in 2016 apart benoemd, terwijl ze in 2015 nog onder rubrieken als 'overige granen' en 'overige akkerbouwgewassen' waren opgenomen. Een voorbeeld daarvan is de rubriek 'overige granen' uit 2015, die in 2016 is gesplitst in 'Kanariezaad' en 'Naaldaar (Setaria)'.

Bij 'bloemen en bloembollen in open grond' zijn de groepen 'overige bloemen, bloembollen en -knollen' en de rubrieken 'overige droogbloemen' en 'overige bloemkwekerijgewassen' verder uitgesplitst naar soorten bloem.

Bij groenten wordt in 2016 bij bloemkool en prei onderscheid gemaakt tussen productie in de zomer en winter. De groep 'kruiden, zaden en opkweekmateriaal' wordt onderscheiden in Valeriaan, Lavas (maggiant), Angelica, Peterselie, Wilde marjolein (oregano) en Echinacea (zonnehoed).

Bij alle uitsplitsingen geldt dat de SO-norm is toegekend van het gewas waaronder ze in 2015 waren opgenomen. Bijvoorbeeld knoflook krijgt in 2016 een norm van 4.330 euro per ha omdat het in 2015 moest worden opgegeven bij 'overige akkerbouwgewassen', dat een SO-norm van 4.330 euro heeft.

Bijlage 6 Lijst van medewerkers

Normen

De SO-normen zijn berekend door:

- Arjan Wisman; intensieve veehouderij
- Gerben Jukema; tuinbouw
- Pepijn Smit; boomkwekerij en kerstbomen
- Jakob Jager; rundveehouderij en voedergewassen
- Ruud van der Meer; akkerbouw en fruit

Standaard Verdien capaciteit

Bij de vaststelling van methodologie en bij berekenen van de verdiencoëfficiënten zijn betrokken geweest:

- Hans Vrolijk
- Harold van der Meulen
- Hennie van der Veen
- Ruud van der Meer
- Walter van Everdingen

Wageningen Economic Research
Postbus 29703
2502 LS Den Haag
T 070 335 83 30
E communications.ssg@wur.nl
www.wur.nl/economic-research

Wageningen Economic Research
NOTA
2016-118

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 5.000 medewerkers en 10.000 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

To explore
the potential
of nature to
improve the
quality of life

Wageningen Economic Research
Postbus 29703
2502 LS Den Haag
E communications.ssg@wur.nl
T +31 (0)70 335 83 30
www.wur.nl/economic-research

Nota 2016-118

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 5.000 medewerkers en 10.000 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

